

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

VANHOJA LENTOSOTANOVELLEJA

HAASKALINTU

TOIM. JURI NUMMELIN

ISBN 978-952-7469-87-3

9 789527 469873

HAASKALINTU

HAASKALINTU

Vanhoja lentosotanovelleja

Toim. Juri Nummelin

Kustantamo Helmivyö

Turku 2026

Haaskalintu / Yöleno

Toim. Juri Nummelin

Kannet: Anssi Rauhala, tekstien asettelu: J.T. Lindroos

ISBN 978-952-7469-87-3

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

Sisällysluettelo

- Juri Nummelin: Lukijalle **6**
- Reino Helismaa: Haaskalintu (Isku 6/1941, nimellä Masa Palo) **8**
- Simson: Lentohyökkäys (Rynnäkköön 1929) **25**
- Veli Kajava: Pommikonealentäjä (Seikkailujen Maailma 10/1942) **35**
- Maunu Jorva: Lentäjän laskutaito (Isku 17/1941) **50**
- Eino Ruutsalo: Pelkurilentäjä (Seikkailujen Maailma 2/1945, salanimellä Pilot) **62**
- Erkki Jänne: Lentomurha (Siivet 4/1939) **83**
- Konrad Lehtimäki: Ote romaanista *Ylös helvetistä* (WSOY 1917) **101**
- Juri Nummelin: Ilmasotapulpien kukoistusaika (julkaistu lehdessä *Seikkailujen taivas*, Verikoirakirjat 2012, sekä kirjassa *Kovaa kyytiä ja kaunokaisia*, Helmivyö 2020; kirjoitusta täydennetty 2026) **122**

Lukijalle

Käsillä olevan kirjan tähän puoliskoon olen kerännyt vanhoja kotimaisia lentosotanellejä. Pääsääntöisesti jutut ovat löytyneet vanhoista lukemistolehdistä, kuten Iskusta ja Seikkailujen Maailmasta, mutta olen käyttänyt myös vanhoja työväenlehtiä, joista löytyy välillä hämmästyttäviä juttuja. Yksi teksti on katkelma romaamista.

Mukana on joitain nimimerkeillä julkaistuja tarinoita, joiden oikeaa kirjoittajaa ei tiedetä. Reino Helismaan paljon käyttämä salanimi Masa Palo on yleistä tietoa, mutta ennen kuin Marko Homeen väitöskirja taiteilija Eino Ruutسالosta ilmestyi vuonna 2021, ei tiedossani ollut, että Ruutسالo oli kirjoittanut Seikkailujen Maailmaan kasan novelleja salanimellä Pilot. Ehkä niistä ilmestyy joskus oma kirjansa.

Veli Kajava ja Mauno Jorva ovat salanimiä, joiden takana olevaa kirjoittajaa ei tiedetä, samoin Samson, joka kuvailee tekstissään neuvostojoukkojen hyökkäystä. Hämmästyttävää aloitteellisuutta osoittaneen Siivet-lehden Erkki

Jänteen henkilöllisyys on samoin tavoittamattomissa. Jotain asiasta tietäviä pyydetään olemaan yhteydessä kustantajaan.

Tämän osion lopussa on myös vanha artikkelini “Ilmasotapulpien kukoistusaika” (2012; 2020), jota olen jälleen kerran täydentänyt, muun muassa tiedoilla Siivet-lehdestä.

Kirjan toisella puolella on pieni valikoima uudempaa, spelististä lentosotakirjallisuutta. Lennokasta lukuiloa käänkökirjan parissa!

Kiitos myös Markku Helismaalle!

Juri Nummelin

Reino Helismaa

Haaskalintu

Kapteeni Moller palaa — yksin

Kohtalo oli kerta kaikkiaan Willy Stadelille suo-
pea. Hänen upean hävittäjäkoneensa moottori
oli leimahtanut tuleen — hiukan omituinen seik-
ka sinänsä, kun ilmataistelusta oli kulunut jo
puolisen tuntia ja hän oli paluumatkalla koti-
kentälle. Mutta sellaista saattoi tapahtua, eikä
Willy ihmetellyt. Oikeastaan hän ihmetteli eni-
ten sitä, että hän onnistui viime tingassa kis-
kaisemaan suojuslasin auki ja pudottautumaan
syvyyteen. Alhaalla läikkyi tummanvihreä Poh-
janmeri. Willy laski hitaasti kymmeneen ja kis-
kaksi sitten laskuvarjonsa renkaasta.

Hän huokaisi helpotuksesta, kun palava kone
syöksyi satasen metriä kauempana hänen ohit-
seen ilmavirran vonkuessa sen lamelleissa. Tuli
ja musta paksu savu oli verhonnut sen räisky-
vään vaippaansa; se putosi paljon nopeammin

kuin Willy, jonka laskuvarjo oli »nykäissyt». Hän vilkaisi sivulleen kuultuaan kumeara jyrinä. Siinä meni Karl Moller Blitz-hävittäjäsään. Kelpo kumppani, ajatteli Willy huokaisen. Hän näki Karlin kumartuneen ohjaamon reunan yli. Suojus oli vedetty auki. Sekuntia myöhemmin hän oli jo kaukana moottorin vetäessä siroa runkoa lähes kuudensadan kilometrin tuntinopeudella.

Willy katsoi alas. Hän oli nyt tuskin viidensadan metrin korkeudella merenpinnasta. Lainneitten valkoiset vaahtoharjat näkyivät jo selvästi. Tuntui hiukan ilkeältä, kun Karl oli ilman muuta jatkanut matkaa.

Itse asiassa se oli luonnollista, sillä maakooneella ei siinä tilanteessa voinut asiaa auttaa. Sitä paitsi Karlin bensini oli vähissä.

— Minun täytyy kestää, Willy jupisi itsekseen.
— Tietysti Karl sähkötti heti apua, ehkä jo puolen tunnin kuluttua jokin vartiovene saapuu paikalle ja kiskoo minut ylös.

Blitz-118 suhahti pienen lentokentän yläpuolelle kuin hopeahaukka. Se kaarsi suorastaan uhka-

rohkeasti ja painui sitten laskuun. Hallin seinustalla seisovat mekaanikot vilkaisivat toisiinsa. Kumpikin arvasi toisensa ajatukset.

— Luutnantti Stadel on poissa pelistä, mekaniikko Kropp mutisi hiljaa. — Hän ja Moller ovat aina tulleet yhdessä, mutta...

Lauseen loppu hukkui kovaan jyminään. Moller oli suorittanut laskun ja rullasi juuri hallia kohti. Kone pysähtyi nytkähtäen, ja Moller kapusi alas hoippuen kalpeana mekaanikkojen luo.

— Willyn kone syttyi tuleen rannikon lähitöllä, hän huusi kiihkeästi. — Hän pelastautui laskuvarjolla, enkä minä voinut sähköttää apua, sillä sain luodin radiokojeeseeni. Hän kiskaisi karttalaukun vyöltään ja työnsi sen mekaniikko Kroppin rasvaiseen kouraan. — Juoskaa radiotoimistoon ja lähettäkää sanoma kaikille varatioaluksille!

Kropp ei kaivannut lisäselityksiä. Juostessaan hallin läpi hän ihmetteli, mitä hyötyä sanomasta enää olisi. Hätäinen vilkaisu karttaan oli ilmoittanut hänelle, että onnettomuus oli tapahtunut ainakin kuudenkymmenen kilometrin

päässä rannikosta. Kuluisi vähintään kaksi tuntia ennenkuin vartioalukset ennättäisivät paikalle, ja siihen mennessä...

Sillä välin kapteeni Moller oli jo saapunut majuri. Wichertin, kuudennentoista hävittäjälaivueen komentajan luo.

— Saamamme radiomääräyksen mukaisesti, herra majuri, hän kertoi, — erosimme laivueesta Portland-saaren luona suojellaksemme lännempänä lentävää Stuka-lentuetta englantilaisten hävittäjien hyökkäyksiltä. Tavoitimme syök-sypommituskoneet Scilly-saarten eteläpuolella, jossa ne hyökkäsivät englantilaisten laivasatueen kimppuun. Stuka-koneet saivat monta osumaa erääseen risteilijään — kaikki kohdistivat pomminsa samaan alukseen — ja laiva kallistui pahasti alkaen vajota. Juuri kun Stuka-koneet kääntyivät paluumatkalle, tuli idästä yhdeksän englantilaisen koneen muodostelma — Hawker Hurricane-hävittäjiä, herra majuri — ja hyökkäsivät kimppuumme. Stuka-koneet saivat sen verran etumatkaa, että saattoi ajatella viivytystaistelua, vaikka ylivoima olikin suuri. Olimme onneksi paljon ylempänä ja Hurrica-

net menettivät aikaa “noustessaan portaita”.

Majuri Wichert kumartui jännittyneenä eteenpäin.

— Ja te onnistuitte...?

— Kyllä. Stukat laskivat melkein syöksyssä Ranskan rannikkoa kohti luutnantti Stadelin ja minun painuessa alas englantilaisia vastaan. Ensimmäinen oli alokas ja häneen käytin vain kolme lyhyttä sarjaa. Toinen oli pahin, minkä milloinkaan olen kohdannut — osaksi siihen vaikutti se, että meidän oli jo sillä hetkellä pidettävä kuumana koko laivuetta, etteivät ne olisi älynneet lähteä syöksypommittajia tavoittamaan. Siinä kahakassa sain luodin radiooni ja koko vasemman tason reikiä täyteen. Mutta pudotin Hurricanen, ja samanaikaisesti luutnantti Stadel ampui taistelukumppaninsa tuleen. Silloin meille jo tuli kiire, sillä »vapaat» Hurricanet olivat vetäneet kylliksi korkeutta ja niin lähdimme siekailematta paluumatkalle. Vain kolme englantilaista ehti jälkeemme ja heistäkin jäi kaksi heti jälkeen. Kolmannen sumutin pian allemme sellaiseen kulmaan, ettei hän oikeastaan voinut tehdä muuta kuin ot-

taa vastaan se, mikä annettiin. Ammuin kaikista kahdeksasta putkesta yhtäaikaisesti...

— Loistava saavutus, majuri totesi ihailleen.

— Kolme nyt ja seitsemäntoista aikaisemmin — se tietää rautaristin ritariristiä, kapteeni Moller. Luutnantti Stadelin tapaus...

Hän vaikenä odottavana.

— Vain yksi selitys on mahdollinen, Moller virkkoi jäykästi. — Hän sai ilmataistelun aikana luodin bensiinitankkiinsa eikä kumikerros kyennyt vetämään reikää täydellisesti umpeen. Aine tihkui paluumatkan aikana hiljalleen tulikuumaan moottoriin ja leimahti palamaan. Mikään muu selitys ei tietääkseni ole käsitettävissä, sillä tulimme täysillä kierroksilla rannikkoa kohti.

Uusi rikos

Kapteeni Moller lähti majuri Wichertin luota varsin tyytyväisenä. Hänen valehtelunsa oli joka suhteessa mennyt täydestä eikä se ihme ollutkaan, sillä tuskinpa Willykään oli aavistanut petoksen olevan kyseessä. Hän oli suunnitellut

rikostaan jo kauan siitä lähtien kun Else, tyttö, jota Karl Moller salaa rakasti, oli kohdistanut huomionsa iloiseen, poikamaiseen Willyyn. Karl ja Willy olivat olleet yhdessä lomalla Bremenissä, ja sieltä palattuaan Karl oli ryhtynyt pohtimaan asioita. Ensin hän oli kauhistunut ajatuksiaan, sillä nehän merkitsivät selvää murhaa. Mutta vähitellen hän antoi mielikuvitukselleen vapaat kädet — sitä mukaa kuin pahaa-aavistamaton Willy vaikutti lopulliseen päätökseen alituisilla kertomuksillaan Elsen lämpimistä kirjeistä, Elsen kauneudesta, Elsen ikävästä. Ja Karl Moller oli koettanut hymyillä, mutta sillä aikaa rikos kypsyi hänen mielessään.

Mollerilla oli suhteita lentoaseman ulkopuolellakin eikä pienten räjähdyskapselien hankkiminen tuottanut hänelle minkäänlaista vaikeutta. Onnettomuutta edeltäneenä yönä hän oli hiipinyt kenenkään huomaamatta lentokonehalliin ja sujauttanut pari kapselia Willyn koneen bensiinitankkiin. Kapselien rakenne oli perin yksinkertainen mutta nerokas. Poistamalla lasitulpan virtasi typpihappo syövyttämään ohutta lyijyseinämää, jonka takana asui kuole-

ma, erikoisvalmisteinen räjähdysaine, joka räjähti heti typpihappoon yhdyttyään. Syöpymisaika oli laskettu kuudeksi tunniksi, ja se olikin pitänyt paikkansa aivan tarkalleen.

Moller mietti tapahtunutta pienessä upseeriasunnossaan. Willy oli siis poissa hänen tieltään... oli nimittäin aivan mahdotonta, että apu olisi ehtinyt ajoissa. Radiojutun Moller oli järjestänyt vasta sitten, kun hän oli havainnut Willyn päässeen hengissä pois palavasta koneestaan – seikka, jonka Moller oli jättänyt pois laskelmistaan. Mutta kapselien teho ei ollut niin suuri kuin hän oli odottanut.

Joka tapauksessa hän oli varmistanut asian taskuaseellaan; ampunut laukauksen radioon, joka tietenkin oli heti turmeltunut käyttökelvottomaksi. Ja nyt Willy oli kuollut. Hukkunut raskaissa lentovarusteissaan mereen...

— Rautaristin ritariristi, Moller jupisi hiljaa.
— Nyt Else on minun...

Hallista kuuluva kova hälinä katkaisi hänen mietteensä. Samassa ovi aukeni ja aliluutnantti Kramer, laivueen nuorin lentäjä, syöksyi sisään.

— Karl! hän huusi. — Willy on pelastettu!

Muuan kalastaja-alus korjasi hänet melkein heti putoamisensa jälkeen. Saimme juuri sähkösanoman Brestistä. Jumaliste, kyllä sinulla ja Willyllä on hitonmoinen tuuri! Sain kuulla että Willykin saa ritariristin ja ehkä ylennyksenkin. Wichert sanoi lähettävänsä erikoisanomuksen, koska Willyllä on vasta kahdeksantoista alasmuttua tilillään.

Isku oli huumaava, mutta Moller pakotti hymyn kasvoilleen.

— Sepä hauskaa, hän sanoi helvetin lieskan kärventäessä sydäntä. Tänä iltana ryypätään, Kramer!

Sinä iltana saapui Willy Stadel lentoasemalle. Ja hänet otettiin vastaan kuin ruhtinas. On omituista, että jokin asiaankuulumaton seikka saattaa muuttaa ihmisten katsantokantaa kahden miestä toisiinsa verrattaessa. Kaiken järjen mukaan piti Mollerin saada päivätyöstään suurempi kunnia kuin Stadelin, sillä hän oli ampunut alas kolme Hurricaneaa ja tuonut oman koneensa ehjänä takaisin.

Mutta Stadelin harvinainen pelastuminen

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

TOIM. JURI NUMMELIN

YOLENTO

■ ■ USIA LENTOSOTANOVIELLETTÄ